

Liberalt dilemma

Förra lördagen fyllde Finlands största dagstidning Helsingin Sanomat 130 år. Tidningen var länge även Nordens största dagstidning, men idag skryter det rikssvenska Aftonbladet med att det har stulit tättplatsen.

Helsingin Sanomat har dock hållit fast sin liberala linje bättre än Aftonbladet, som under sina snart 190 års verksamhet hunnit vara språkrör än för liberala, än för nazistiska och numera närmast socialdemokratiska åsikter. I det avseende påminner "Hesari" mera om Dagens Nyheter som har hållit fast vid sin ampra liberalism nu i 155 år.

Finlands ofta komplicerade grannskap med Ryssland har visserligen gjort att Hesari inte har kunnat odla en lika konsekvent liberal journalistik som DN. Men allmänt taget lever bägge i den trygga liberala bubbla som i dag ifrågasätts på många håll. Vad gick fel frågar många av oss som för 30 år sedan jublade över Berlinmurens fall. Varför verkar det öppna, toleranta och laglydiga samhället sakta men säkert att tappa sin attraktionskraft överallt i världen?

Det är som bekant inte enbart är värdekonserverna nationalister i västvärlden eller auktoritära ledare i Ryssland eller Kina som sätter tummen ned för den nuvarande liberalismen. Nästan lika kritiska röster hörs från vänsterhåll, där många ser de senaste decenniernas accelererande globalisering och kapitalkoncentrationer samt därmed sammanhängande populistiska xenofobi som följer av de nyliberala reformer som drivits igenom i de västliga industriländerna sedan 1980-talet.

Självkritiska liberaler medger numera att man i sin iver att modernisera samhället inte har bemödat sig tillräckligt för att få folket med sig. Mycket tyder på att den ambitiösa klimatpolitik som håller på att lanseras i de flesta EU-länder lider av detta trovärdighetsproblem. Eller tror någon att det är en slump att både Sannfinländarna och Sverigedemokraterna just nu för första gången toppar sina länders partigalluparna?

När uppmärksamheten är fokuserad på enskilda samhällsvister och nationella problem glömmar man lätt att ombrytande förändringar i den politiska kulturen i regel är följderna av att människor tack vare samverkan av en rad teknologiska innovationer börjar kommunicera med varandra och verbalisera sitt missnöje på ett nytt sätt. Sådant kan överraskande snabbt rubba existerande institutionernas legitimitet och öppna vägen för stora politiska förändringar, blodiga revolutioner och nya regimer.

De absurda politiska spektakel som för närvarande pågår i USA och Storbritannien hade inte varit möjliga utan tillgång till de digitala kommunikationer som vi har idag. Det samma gäller alla de demonstrationer och upplopp som vi får höra om i nyheterna varje dag. Det kräver bara några timmar att mobilisera en massprotest, men stor kompromissvilja och sakkännedom att driva igenom reformer på laglig väg i en folkvald församling.

Lyckas de liberala demokratierna inte lösa detta dilemma omvandlas de i likhet med många andra politiska system till ett kort kapitel i mänsklighetens historia.

Henrik Meinander, HBL 20.11.2019